СВЕОБШТЕ ЮГОСЛАВЕНСКЕ
и
СЕРБСКЕ НАРОДНЕ
НОВИНЕ.

Новине наше излазе сваке седмице трипутъ а С. Нар. Листъ по еданпутъ.

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод цѣномъ 6 фор. 30 сребра

ЧИСЛ. 42. ПЕШТА, Петакъ 7. Мая ГОД XI. — 1848.

Найновіє истините вѣсти являю, да є Србски Народъ у Карловци 1. нешегъ Мая єдногласно извикао за Святѣйшегъ Патріарха Србскогъ нашегъ Митрополита ІОСИФА, а за Благовѣрногъ и Боголюбивогъ Войводу Србскогъ СТЕФАНА ШУПЛЬИКАЦЪ Оберштера граничарскогъ. *)

△ **ОПЕТЪ НАРОДНИ СОБОРЪ.** **) — Найновіє міністерске уредбє являю, да є нашъ народни Соборъ у месецъ дана далѣ премешѣенъ и то у Темимваръ, где є 1700. год. држанъ. Ова околичина изива ме, да две три речи о томе пробеседимъ у име наши србсконародни интересса, кои светиня данасъ свакомъ честитомъ Србу више него и самъ животъ на срдцу лежати мора. Давно самь я већъ негде споменіо, да є овдешнѣ Србство између две люте ватре, одъ кои незна се, коя већомъ опастности прети. Но у колико данасъ државна політіка проповеда, чини ми се, да є млого манѣ неволѣ одъ претерани мађаромана, негъ одъ занешени Влаха, кои данасъ сва колика употреблюю на неразборито удрученѣ свои правоверни собраћа Срба, одъ кои тако рећи и животъ політички и будућность да имаю — припознати имъ треба! Алъ кадъ є неразборитость влашка скоро сваку границу светске пристойности прешла, не смемо ни ми Срби дуже уздржавати се, да имъ съ одпоромъ истине на сусретъ не ступимо. — Дояко є сваки православни народъ явно изповедао, да му є народность у светиньи вероизповести найнеоборнію стѣну палазила, о коіой су се све колике волне светски нападаня разбіяле тако, да имъ є свака знатностъ у тартаръ сурвати се морала. Сами пакъ Власи австрійски почели су одъ 1812. год., кадъ є се ньина препарандія зачела, све подобне истине презирати и млогоструком колебаню полѣ отварати, позиваюћи се на Стратимировићевъ одписъ „србскаго и валахійскаго народа митрополітъ.“ У колико су Власи броіомъ надвишавали овдешнѣ Србе, у толико су троиномъ већма душевно нижи били у свакомъ смотреню према онима; но той пригоди сами су криви. И што є веролюбиво Србство съ отвореніймъ прсима Власе предусретавало, то су ньини апостоли све гадніє мразили Србе кодъ ньини єдноплеменика; данасъ пакъ ево умеше извршити кодъ одговорногъ земальскогъ міністерства, да се „прва царска рѣчь пореч е,“ и ньима угоди само зато, што себе г. н. с. вероизповести мађарима називаю! Я то міністерско преиначенѣ ево слободно називамъ за Србе увредльиво, єрбо є о нама безъ насъ решавало, и зато се надамъ, да ће безъ сваке родолюбиве слѣдствености остати морати „догођъ є Срба и Србинства.“— Кадъ є влашки породъ одъ толике цене у очима владательства, онда ми стои слободно запитати „шта су православни унгарско-австрійски Срби,“ о коима само изключительно земальски уставозакони беседе?! Међутимъ праведльивость мађарска хоће ми дозволити, да имъ речемъ, да таквимъ уредбама овдешнѣ Србство вређа, и зато є према нѣму неправедно. Єръ ако є по државномъ закону решавало, онда є смешно, да се часъ полъ съ нашимъ вероизповедницима тако рећи игра, будући су сви они доводи, на коима свои уредба догођену преиначеность оснива, неприродни и неразборити, дакле и не ћеду се одъ православногъ Србства уважити моћи, єрбо му народно достоинство вређаю. Народно достоинство Срба пакъ сцелява се у томе, што смо ми и морална и матеріялна преимућства предъ целимъ — дакле и унгарскимъ светомъ присвоити умели, тако да смо и држави и трону найблистателніє жертве подносили и у дану и у ноћи, безъ да смо одличія зато тражили; но ако смо и безъ тога суштествовали, іоште не слѣдує, да насъ другоме за хатаръ стешнявати сме ма и тко, а іоштъ манѣ правдолюбиво правительство, коє се „одговорнимъ“ париче. — Крайнѣ є дакле доба, православни Срби! да се сами охрабримо, и себе свестручно противъ такви уредба заступимо, иначе ће насъ кньига светсконародни сбитности вековечито застидити, будући є подобна увреда таква, коя у наше політичкодржавно биће жлѣби рану смртоносну. . . Кадъ пакъ Власима ни є стида вређати оне, одъ кои све и свашта имаю, онда є нама іоште светія дужностъ противъ такви поступака што врстніє заступити наше рођене интерессе, т. є. оне, одъ кои наша овдешня будућность зависи. И зато нека намъ є свето правило у доба такви увредльиви околичина, да се ми Срби само по првой уредби министерства владамо, т. є. 15. наш. мая у Карловци, а нигде на другомъ месту ни у какво време не састанемо, єрбо є свако друго одваженѣ за насъ Србе политички удручаваюће. Я пакъ не знамъ, да смо ми чиме гођъ скривили предъ светомъ, да се другима за любавь вређамо?! Народъ, кои се толикимъ заслугама дичити може, као Србски, треба да се одъ свакога — па и одъ унгарскогъ министерства — достойно уважава, нити є слободно безъ законитогъ узрока Србе застиђавати, а Власе — скоро предъ светомъ морално незнане — на нашъ рачунъ преценявати. Догођъ се равновидни поступци одъ владе обелоданьивати узбуду, дотле нейма за Србе надежде срећніегъ благостаня, коє се голимъ речима и съ брда и съ дола обећава, а дѣломъ. све у грднію неизвестность доводи; дотле є дакле и єдиствена брига нашегъ народа „никаквой другой,“ већъ само „собственой народной“ уважености и морално и политичко биће жертвовати, да насъ потомство кадгођъ не проклинѣ у гробови, у коє би смо се иначе као кукавице, а не као честити Срби, положили. — И тако, драга браћо православни Срби! послушайте гласъ народне савести, коя вамъ собствено уваженѣ данасъ найврстніє заступити и обезбедити заповеда противъ свимъ коликимъ околичинама, одъ кои намъ биђу црна срећа предстои, но кою іоште юнački предупредити можемо, ако се за времена познамо, да ми већъ више подъ правцемъ младолетства не стоимо, већъ да смо народъ, кои и народно и политичко биће има и имати ће, догођъ Бачка и Банатъ пшеницомъ, а Сремъ и друге наше постойбине руйнимъ виномъ дичити се, заедно пакъ верне цару подайнике, алъ и познате юнаке плодити узбуду. — Ђ. К.

О свободи, єднакости и братинству!

Оно што є моє, да остане моє, и што є било моє, па силомъ одъ мене отето, да опетъ буде моє, то ми разумемо, да є свобода. Онай кой апелира на жертве, коє є при освоєню туђегъ добра имао, и со тимъ мисли прааво да има, туђе добро притяжавати, онай апелира на прааво ячега, а у томъ праава нема; то є вѣчна истина. Подъ овомъ само свободомъ, морамо разумети гласъ свободе, кой є данасъ по свету затрубіо. Праава, коя су пала, то су била мнима зла и са основомъ грађанскогъ живота несоглашаваюћа се праава, коя су морала пасти. Коя іоштъ нису пала, ту є сила неправде яча, а то є прааво ячега, т. є. никакво. Правда є дакле основъ свободе.

Єднакостъ разумемо, єднаку награду, за єдне заслуге, и єднаку казнь за єдно преступленіэ, безъ разлике лица и достоинства, заслуге и преступленія су различна: већа и маня, и по томъ є награда и казнь различна: већа и маня. Управно (directe) отношеніє заслуге и преступленія спрама награде и казни, содержи у себи єднакость, а то є правда: дакле є правда основъ єднакости.

Братство предпоставля узаймно чувство милине, коє се не-

*) У слѣдуюћемъ числу обширніє ћемо ову радостну вѣстъ сообштити. Учред.

**) Овай у садашнѣ доба многоважни чланакъ свакоме особито препоручуэмо. Учред.

граничи само у правди, него ову далеко превазилази, т. є. преко дужности правде учинѣно дѣло, спада у братинство. Чувство братинства осеѣати, а немоћи дѣломъ посведочити, остає братинство, као и кадъ се дѣломъ покаже; проповѣдати братинство безъ чувства, то э лицемѣріє. По томъ дакле ништа лакше ніе, него чувство братинства имати, и опетъ толико люди има, кои тога чувства немаю. А зашто? збогъ самолюбля, а тимъ збогъ користи, зависти, гордости или глупости. Гди се покаже самолюблѣ, ту братинства нема, ма се ко како претварао, шта више: ту є и правда у опасности.

У овимъ изложенимъ состои се дакле знаменѣ, коє є данашнѣ доба на себе примило. То є тако и пре било т. є. правствени су закони вѣчни. Наше доба се врло вара, ако мисли да є у изванредномъ начину, неправду съ пута уклонити, нешто друго ложи, него она превѣчна правда Божія. Начинъ ту ништа неопредѣлява. Начинъ є огроманъ, єръ є тѣло коє га употреблява огромно т. є. народи и државе.

Ускомешанѣ, коє є садъ изъ исправленія државни свима скоро европейскимъ народима овладало, и крваве сцене, коє се появлюю, непоказую дѣломъ оно, што се усти исповеда. Томе други узрокъ неможе бити, него што проглашена свобода, єднакостъ и братинство правогъ темеля немаю; нису на правди основана. Оно, што треба по правди да се свакомъ своє неприкосновено остави, што є на силу отузето, да се уступи ономъ, чіє є било, то рекао би да нашегъ доба свобода неће да припозна. Она се задоволява, да поєдине люде и народе подъ єдно крило метне, да іи єдномъ рааномъ раани, небринуѣи се да и различности моралногъ ньиногъ тѣла осигура, као свойства коя нико правао нема парализирати. Ко узме, што є туђе, било насилно, или политично, тай є лоповъ и убица. Држава такве жертве нетреба. Єзикъ, вѣра, народность, то су свойства човека, съ коима држава никаква посла нема. Држава нема далѣгъ праава одъ државляна што искати, него колико му да. На овой узаймности, оспива се грађански животъ. Чимъ мисли држава мене намирити, кадъ ми мой одъ свію єзика найслађи матерни єзикъ, одъ свію вѣра найсветію вѣру мою, и одъ свію народности наимилію мою народность отузме? То се неможе накнадити, дакле се неможе ни отузети.*) Ко противно томе ради, насилно ради. Єли онда чудо какво, ако се ко противъ тога насилія дигне? О природо, о вишньи освести іи!!

Будимско-Пештански-Вѣстникъ.

Све у Пешти излазеће Мађарске и Нѣмачке новине одъ 15. Мая, о томъ говоре, да су многи Србіянци са четрдесетъ топова прешли у Земунъ. Но овай гласъ є опровергао Генер. Храбовскій, са своимъ по штафети Министеріуму послатимъ извѣстіємъ у комъ стои: да се Србіянци яко гомилаю на граници Србіє и текъ се згодна прилика чека, да се овострани Срби съ ньима саедине, и тимъ отечество своє срамотно изневѣре. Стра овай — вели Храбовскій — тимъ є веѣій, и праведніи, што непріятель — Србльи — има до 100,000 пушака, а доста и топова. Министеріумъ є по добивеномъ овомъ извѣстію одма држао Савѣтъ, и по заключенію Савѣта Министеръ унутрашньи дѣла таки є оправіо ту исту сштафету натрагъ Храбовскоме и наложіо му є: Да на граници Србіє — као годъ у ратно доба — повуче кордонъ, и само да се они, кои су чисти одъ подозрѣнія, пуштаю преко; а ако би околности тако захтевале онда да се нико не пушћа. — Подозрителни люди одма нека се удале; — одъ бунтовника!?? Срба нека се узме оружіє; — Подстрекаваюће Новине нека се Конфисцираю — а пажня на штампу повѣрена є Храбовскоме.—Лѣпе поруке добіямо одъ Министра войни. Л. Месароша. Кажу да є обеѣао текъ онда доѣи изъ Италіє, кадъ Унгарска нове регруте у Италію пошлѣ. Сирома, ако онъ на то чека, то ће онъ дуго остати у Италіи, тамо ћеду му и кости изтрунути. — Діон. Пазманди веѣъ є одпутовао у Франкфуртъ на Майну. — Прекюче у ютру є на пароброду одпутовала овде стануюћа регимента Занети. Кажу да ће єдна частъ у Осѣкъ а друга у Кикинду иѣи. — Младежъ є послата изъ свогъ круга 42 Апостола у Клаузенбургъ збогъ уніє Ердельс е. — Гласови изъ Пожуна являю, да су опдашньи грађани мѣсто Унгарски застава изметли Аувтрійске заставе. Кажу да є исто и у Ђуру, и Наузолеуму учинѣно. Жительи су Бечки поднели нѣг. Велич. молбу да се изъ устава изостави домъ Магната; — да свакій безъ разлике, кои є пунолѣтанъ може биратель бити. Захтеваньма овимъ задоста є учинѣно. — Командирендеръ Храбовскій наименованъ є за кр. Комессара у Хорватской, и датъ му є на помоћъ Етвешъ кр. Фишкусъ; кажу да су веѣъ одпутовали у Хорватску. Срећанъ имъ путъ! Само нека непроѣу горе него прва депутаціа! — Живи у Пешти єданъ човѣкъ, кои мађарскій ни лѣба искати незна, па опетъ агитира, да се за народногъ представника избере. Ово дозна младежъ, и оде къ нѣговомъ квартиру, да га музикомъ, али не мачіомъ почествує. Како се подъ пенджери заори Ракоци, а нашъ Нѣмацъ таки на пенджеръ, и ту се кланяо и десно и лево. Кадъ музика умукне онда єданъ изъ гомиле овако проговори: Ругобо свѣтска, и дабо. На ову титулу почаствовани скине шеширъ и поклони се „Ако ти мислишъ, да ми горегъ ђавола одъ тебе познаємо, онда си заслужіо да ти изъ леђа каише кроимо.“ На то изяви почествовани како є онъ свагда готовъ умрети за отечество. „Ми те волемо и любимо као со у очи, и да Богъ да, онда те видили кадъ и ртенячу.“ Нѣмацъ се овде кодъ сваке рѣчи баремъ шестъ пути тако яко поклоніо, мисліо би таки ће носомъ у землю задрети. Найпосле метнувши говорникъ руку на срце каже: „моя а и свію, кои су овде найтоплія желя є, тебе што пре видити вознешена — на штранки.“ Почествовани на ово изяви како є то и нѣгова свакидашня желя. Сутра данъ се фаліо свуда са музикомъ, само се томе чудіо, да му ни єдно илѣнъ викали ни су. — У Шопронской градомеђи у некомъ селу паорія се подигне противъ спаіє, и хтела є овога землѣ међу собомъ поделити. На срећу солдати изъ оближнѣгъ мѣста доѣу, и простацима ово дѣло осуєте. Простота се сила устрашила видећи солдате, и таки оду млоги къ Нотарошу, кои є ученъ — алъ ненаученъ — човѣкъ био, и запитаю га: каква зла можемо ми сада достати? „четири или петъ ћеду обѣсити, а остале, однети у бирманце.“ Г. Нотарошъ за име Божіє помозите намъ, избавите насъ сироте! „Богъ ме я вамъ немогу помоћи, него предварите ви прекій судъ, и дайте свима онима, кои су кривци, 25 батина. Овима ніє требало више. Оду таки къ кнезу, и замоле га да имъ оцепи свима редомъ по 25 батина. Кнезъ имъ волю ову испуни. Но после и нѣга повале, те и нѣму угрею т...; сутра данъ су држали „Тебе Бога хвалимъ“ зато што су се на таки лепъ начинъ ослободили крвне каштиге. Кажу, да ћеду споменъ овогъ дана сваке године праздновати. Лепо! — Ово дана є нестао изъ гостилника кодъ Надвойводе Стевана єданъ гостъ и то кажу да є Загребчанинъ; овога несрећнога госта нашли су у таласима Дунава и извукли га на суво. Кажу да му є глава дубоко пробієна. Ово є страшно дѣло. Само кадъ би се могло у трагъ уѣи тимъ пустаіяма, кои су га убили. — Исто тако кодъ Промонторіума су нашли у Дунаву два човека, єданъ є на више мѣста ранѣнъ, а другій є безъ главе. —

Изъ Панчева 24. н. Апр. 1848. (задоц.) У крѣпкой недежди, да ћемо на Кралю подпешено прошеніє наше и ми Панчевци, и по числу и по свестранной важности прааво славногъ Обштества овогъ наше представничество на Сабору народ. добити, изабрасмо и ми юче Посланике наше, два за народну скупштину, коя ће се 1. Мая у Н. Саду држати, по изреченой препоруки Гдна Пароха ниже именоватогъ: да тамо треба люде учене и речите послати, и то безъ разлике чина, врстна Србльина, Г. Пароха младогъ Васил. Живковића и Г. Адв. Стефана Сандића; првога пакъ као Депутирта нашегъ грађанскогъ и за нашъ Соборъ. Не имаюћи ништа проћу отмѣне свештеническе и србске особе прве, само противъ основоположенія предохраненіє народу препоручуємо, коєгъ су праава случаємъ овимъ отъ саме єдне части народа повређена. У нашима привилегіяма, у царскомъ решкрипту, у унгарскомъ закону стои писано изрѣчно, да се заступници народни изъ станя цивилногъ, куда свештенникъ никада принадлежати неможе по чину свомъ, бирати имаю. Народъ є савъ узаврео, и желі превагу у Нар. Соб. за себе проћу чина милит. и свештен. имати. И саме наше, Депутирту нашемъ као инштрукція за Соборъ дате, истина умомъ и перомъ чувеногъ нашегъ Србльина Конст. Пеичића израђене, али отъ насъ са некима променама, као наше собственне, єднодушно примлѣне, пространо и важно описане, обштегъ народногъ вниманія достойне, народне желѣ содржаваю у себи предохраненіє противу представничества народногъ чрезъ Свештеника или Милитарца, да не би овай или онай, у противоборенію дужностій чина свога са дужностима народнима, ове онима, као што бива, послеположіо; и опетъ ми то све повредисмо, и свомъ прааву сами рану, скупа съ нашимъ Г. Биргермайсгеромъ и Г. Протомъ, зададосмо.

Мнѣніє є било дуго измеѣу Пароха и Фисикуса мѣстногъ подѣлено; но найпосле младежъ слободноумномъ пастиру свомъ превагу освои. Хоѣели ово Митрополитъ и Комиссаръ одобрити, хоѣели народно сѣченіє свештеника, ако и найспособніегъ, у число своє примити, посумняти се; а ни пожелателно не би било, примѣръ такови простомъ народу и селскомъ свештенству и оффицирма дати; єръ онда немаймо бриге, што ће намъ се за народне представнике, у мѣсто цивилиста, све сами Свештенници и у граници Оффицири, великимъ втеченіємъ своимъ кодъ народа, у Соборъ увуѣи, и овай све саме саблѣ и мантіє, т. є. све саму зависимостъ и неслободу, све саме чина свога и старѣшина своихъ махине, са народне слободе и волѣ угнѣтеніємъ, у себи видити дати. — Ако се дакле честитой овой особи за любовъ ово изятіє и дозволи, предохранити се треба ома закономъ противъ овакови честолюбиви покушенія и похиштенія.

— 26 а Апр. — Уразумѣвши негодованіє велике части народа, што се ніє грађанинъ изъ толики отмѣнни особа, овде живеѣій, за депутирта народногъ прекоюче изабрао, данасъ є резигнирао посланничество Г. Парохъ Живковићъ, додавши: „да се не може дакле ни Фисикусъ изабрати, єрбо ни онъ грађанинъ ніє (познато є, да овай кодъ насъ єдну честиту кућу притяжава, и да є сотимъ башъ прави грађанинъ Панчевачки постао), а и да као беамтеръ (чиновникъ) ніє зато, єрбо су намъ бирократе и беамтери найвеће несреће свагда причинявали; и да ніє нуждно башъ ученога човѣка тамо шиляти, него само отмѣнногъ, у комъ повѣренѣ полажемо, грађанина (као и Земунци вели, што су Г. Шпирту изабрали), кои ће се за ученима тамо нађенима моћи управляти.“ После него што се намъ обште почитовани градоначалникъ В. Костићъ захвали, збогъ немогућства, покрай садашнѣ, и ове службе латити се, изабрасмо єдиногласно за депутирте наше: Г. Георгъ Варсана купца, и за помоћника му Г. савршившегъ праава надежде пуногъ младогъ Србина Д. Димина, и придадосмо имъ горе именовану инштрукцію, кою ћемо скоримъ печатати дати.

ХОРВАТСКА И СЛАВОНІА.

Заграбъ. — Кадъ є Іос. Сувићъ први Поджупанъ загребачке гродомеђе 20. Апр. Бану Барону Єлачићу своє подворенѣ учиніо, та-

*) Закономъ привременнимъ у Унграріи, а уставомъ у Монархіи Аустріиской, народности, эзици и вѣрозакони су гарантирани.

ковимъ рѣчма изясніо се, коє су не само сваку покорностъ, него и найвише почитаніє прама Бана засведочавале. Пре неколико дана променуо є исти поджупанъ своє мнѣніє тако, да є се покусіо бану єдно писмо послати, у комъ онъ одъ Монарха дану бану силу непризнає, и противъ наредба банови ополчава се, коє се само кодъ таковогъ човека тражити може, кои є съ ума сишао. Кадъ є 6 огъ Апр. садржаніє истогъ писма проглашено, побуне се загребачки жительи тако, да су хтели надъ поджупаномъ преки судъ изрѣчи. Народна гарда коя при свакой прилици, кадъ се о обдржаваню реда ради, прилѣжно дѣла, и садъ є упливъ узела, и истогъ поджупана Сувића изъ мађарске касине извела, и подъ стражомъ грађанскогъ войнства у варошки домъ, и одтудъ къ нѣговой кући одвела, гди є онъ одъ 6 сати у вече, до 8 у ютру подъ стражомъ стояо; са поджупаномъ одведенъ и Г. Ракоцай досадъ подъ именемъ Фуцекъ познатъ, противъ коега су друге миръ и поредакъ нарушаваюће тужбе донешене, у варошки домъ и отудъ къ нѣговой кући гди є такођеръ одъ страже чуванъ био, но будући да ту миранъ био ніє, зато є други данъ опетъ на вар. домъ одведенъ гди се и до данасъ подъ сгражомъ налази. Подъ 7. Маіемъ п. р. писао є поджупанъ слѣдуюће као што овде стой писмо: „Моє писмо коє є Ваше Превосход. тако яко увредило и коє самъ я неразсудно писао, клечећи револцирамъ и уничтожавамъ; имайте Ваше Превосход. самномъ старимъ, комъ є мало разумъ ослабіо, милосердіє, и надамъ се да ће Ваше Високопр. мою 65 годишню старость у призрѣніє узети; себе милости Вашегъ Превосх. препоручуюћи остаемъ. У Загребу 7. Мая 1848 год. Вашегъ Превосх. найпокорніи грешникъ Іосифъ Сувићъ.“ Кадъ ко самъ признає да є паметъ изгубіо може ли такавъ као поджупанъ у овако пространой градомећи, при оваковимъ критичкимъ временама службу отправляти? Ми мислимо да ће и найвећи приврженикъ Сувићевъ конечну пресуду изрећи, тако ніє ништа друго бану нашемъ ни изостало, но Сувића са свима нѣговима єдиномисленицима одъ званія отлучити, и слѣдуюћи магистратъ привремено поставити. За 1 поджупана Г. Алекс. Клари, за 2 фр. Сачковићъ, за 3 Іос. Бунѣвацъ, за врхов. бележ. Роб. Златаровићъ, за врх. Фишк. Фр. Шпишићъ, за мѣстногъ вел. Судца Ант. Рубидо и. т, д. —

Загребъ. — Ючеръ є место Мађарске Касине, као источникъ многогодишньи зала затворено, и зданіє съ народномъ заставомъ накићено. — Међу прочима явля се, да є многозаслужени домородацъ у Загребу. — Г. М. Ожеговићъ ючеръ є после подне овамо дошао, коє насъ у толико више обрадовало, што те онъ како у призрѣнію нѣгови способности, нѣговогъ искуства, и нѣгови на скоро окончаномъ држ. Саб. показани сведочанства за домородство, моћи нашемъ високоп. бану у рѣшеню тежки задатка крѣпку помоћъ принети.

ЕРДЕЛЪ.

Свеобште Аугсбургске Нов. изъ Кронштата являю, да су тамо три компаніє второгъ Секлерск. полка своимъ чиновницима повиненіє одказали нехотећи далѣ марширати. Пакъ ій ни присуствіє свогъ Генерала, нити рѣчи ньиовогъ обрштера нису могле на испуненѣ дужности натерати. Два Адвоката изъ Илѣфалве и єданъ реформ. Свештеникъ били су бунджіє, коій су се за царске комессаре издали и наговорили ій, да ій Царъ хоће у Италію одвести, да тамо раана топова постану. На коє се ови изяснише, да они изванъ границе нипошто ићи неће ду и да се само уредбама Мађар. Минист. подврга ваю, будући є већъ Метернихъ пропао. — У Фошкау, на влашкой страни имао самъ прилику разговорити се са два протерана революцанта изъ Ясси. Ови потврђую, да ће изъ ове смеше (Хаоса) напоследку єдна Република „Даціа“ произићи, коя ће одъ Тиссе до Днѣстра, одъ Сѣверокарпата до Дунава и Црнога мора све землѣ и Народе заузети, пакъ су ми у напредъ гарантирали Нѣмачку Народностъ Ердельски Саксонаца, за коє самъ имъ захваліо. — Садъ насъ башъ єдно писмо изъ Букурешта одъ 27. Апр. извѣсћава да су они 7. Молдовански бегунаца, коій су подъ покровительствомъ Енглезке били, одъ Енглезкогъ Конзула изъ Браисе подъ тимъ условіємъ Руссійскомъ предани, да имъ се никаково зло у Бугарской недогоди. —

БОСНА.

Са босанске границе.

Висопочитаеми Господине! Поздравите Брађу Срблѣ, заклиняйте ихъ нека су сложни свуда, да сѣдине све желѣ.

На народномъ Собору нека изберу войводу, достойна Сина прадѣдова. Нека осигураю име, єзикъ, вѣру, да насъ спореде съ осталимъ Сограђанима Угаріє, а то ћемо получити ако сложни и себе свѣстни будемо.

Несложни би изчезнули єданъ за другіємъ.

Недао Богъ алме страхъ; єръ тешко свуда своме безъ своега, неможемо се у само великодушіє Туђина оддати.

Мађари насъ мађаре! *) Иллири иллире! Турци насъ бію, глобе и Светковине наше прзне!!

Єдни се боре и падаю за Цареву волю, а овамо кодъ куће знадете како є.

Іоштъ є Бирократіа пета на швіи! —

Докле се свуда Баряци Слободе съ народнимъ бояма вію, у краини неима тому трага ни спомена, а каквиће боіа Барякъ развити? каквулиће челенку придѣти? никакву ванъ ако ће црну! —

Многой су Майци поцрнили дани плачуђи за єдинцемъ, кои гине у туђини за туђина. Умукла є пѣсма по краини. Неподвикую юнаци у колу, а дѣвойке сричу Лелекапѣ за Браћомъ.

Овако намъ дѣве србске у краини наричу жалосну пѣсму за юнаци, између прочега при одлазку и испратньи.

Майка прати биеломъ погачомъ: стари Бабо виномъ и ракіомъ, мила Сека сладкимъ полюбцима, вѣрна Люба потайнимъ сузама, мало чедо бѣліемъ рукама. Драга Драгогъ веженимъ яглукомъ. и. т. д. и. т. д.

(Са Саве.) — Мустай. Паша Бабићъ сакупіо на вел. Четвртакъ у Пріедоръ све кадилука приедорскогъ Турке спаие, одъ Раіе попове, кнзеове, и кметове изъ свакога села по неколико. Прочитао имъ є свима и протолковао онай више пута у ови Народ. Листови споменути хатишерифъ одъ ђилхане. Да Рая неима више беглучити него два дана у Недельи, да нема давати вола диобе нити чизме кадъ се кои жени, да се Турци несмію по сели скитати, да ихъ Раіа неима бадава дочекивати нити єсти давати, да буде Раіа рахатъ, да су предъ судомъ єднаки, и свега добра лѣпо прочитано и казано, алъ како ће се то држати? Онако као и досадъ. Празно сѣме гола рѣчъ. (Муш.) Ево примѣра какву є Слободу Раіа добила и како є рахатъ. На воскресеніє скупесе у дубичкой Нахіи Раіа у Просари планини къ цркви, ова є црква именомъ слична цркви иначеє сиротинска дрвена колебица, ню є саградіо неки айдукъ Баняцъ коіи се одъ зулума турскогъ у Гору одметнуо, и ову задушбину на утѣшеніє саградіо. По свршетку службе Божіє, посѣдаю христяни око цркве да єду. На то дођу 6 Турака Дубизана, засѣдну одма за пуне софре наеду се и напію, пакъ валя онда да захвале, алъ свиня нечини другчіє, него кадъ се нарани онда копань превали. Тако и ови кадъ су се наели и напили туђе муке, почну Христяне псовати и разгонити. Старца єдногъ сѣде браде причму они немилице туђи зато, што є и онъ на скупштину у Пріедоръ ишао. На помагапю сѣдогъ старине прискоче неколко Срба те одъ Турака отму све оружѣ и отераю ихъ. Раи є већъ зло додіяло, сви су приправни, сви су на Србію очима и срцемъ окренути, што се одъ тудъ надати имамо, што є Ђурђевъ данъ допіо, жельно изгледамо. Радимо дондеже денвєстъ. Сазида ће те найсветіє вѣчне задужбине, ако изведете Брађу изъ робства, на сунце слободе. Договорте се пакъ ћемо сви притећи, кои съ мишицомъ, кои съ новцемъ а оружя има Рая, сваки є зачувао ово іоштъ одъ прадѣдова свои. Чули су Турци Босански да ће доћи Савомъ на ватренячи 60,000 Москова, пакъ да ће се одъ Дрине до Унне у Босни изкрцати, ова ихъ є вѣстъ поразила, и Рая є исто чула пакъ се Богу моли, да би то истиномъ било. Рая є чула како є по Унгаріи и Хорватской Работа укинута, а она увѣкъ беглучи и за другогъ ради, да ће граница Унгаріи припасти радую се, многи говорећи, Нѣмацъ намъ ніє хтео нигда помоћи, а кадъ є нѣму нужда била, мой є Отацъ на нѣговъ позивъ и на красна обећаня къ нѣму прешао, пакъ нѣга бранећи 9 година кодъ Райне воєвао, а Мађари су юнаци, еда и на насъ погледаю. Ето како се ядна Рая у надежди избавленя за свашта хвата, као кораблекрушеникъ што гледи, да се макаръ какве дашчице дочепа небили животъ спасао. Слободна сродна Браћо Срби, како вамъ є драга слобода ваша, каколъ є мила, кою ужива, непуштайте Брађу вашу да тоне у окови, пружите имъ руке, избавите ихъ, Богъ ће васъ благословити и дѣла ваша крунисати. Ево садъ є време, прогледаше сви Народи, узталасао се Божіомъ вольомъ савъ свѣтъ а ми на дну Робства пиштимо.

ПОЛЬСКА.

Нѣмачке уст. дун. Новине умствую, да нетреба Аустрія засадъ Польску свою да уступи, єръ нека нико немисли, да у овомъ времену свободе, може ко оће са притяжаніємъ и праавама туђимъ по своіой вольи располагати. (врло добро. Учред.) Ако се Поляцима и Италіянцима допусти, да могу себи владѣтелѣ и правителство сами бирати и поставити, то онда имаю и Нѣмци и Русняци у Польской, Винди у Саксоніи, Ускоци у Крайнской, Югославени и Словаци у Унгарской то исто прааво. Онда є болѣ све освободити, и расправа између народа и држава єданпутъ за свагда край учинити. (врло добро. Учред.) Алъ є Польску за садъ тешко освободити; то би найвећа политична погрѣшка одъ стране Аустріє била. (?) Польско благородство немисли народу праву свободу дати, него стару Феудалну

*) Неима више за то стра, народность є наша обезбѣђена. Учр.

систему одржати. А заръ би Руссія мислите Польску тако лако уступила? Шта би Аустрія и сва Нѣмачка добила, ове да силомъ Польску одъ Руссіе избави? Државни банкротъ, и опустошене землѣ, па би Руссія опетъ и послѣ при найманьой прилици сво границе нѣне Польске себи повратила. Осимъ тога, шта да буде Польска? Уставна Монархія, изборна кралѣвина или република? Уставна се монархія или одозго или одоздо прави. Прво є немогуће дакле одоздо. Можелъ се при несогласію Поляка єднодушно што урадити? Благородство би гледало да опетъ своє прааво задржи. Оћете ли изборну кралѣвину? То неможе безъ крвопролитія бити, єръ би поєдини благородни партає за себе скупляли, и странну би силу сваке себи у помоћъ звали. Оће те ли републику? Ова є за Аустрію врло опасна, єръ би Французи Поляцима руку пріятельства надъ вратомъ Аустріє пружили, и одъ тешке би є милине угушили. Зато садъ ніє време за освобоћенѣ Польске, него нека сви славенски народи на миру чекаю, докъ се монархія Аустрійска на новомъ уставу неутврди, докъ се помоћу Славена, Унгарска са Аустріомъ опетъ не соєдини, па ће онда драговольно Аустрія Польску помоћи и подићи є. Ослоните се на рѣчь вашегъ племенитогъ Цара, кои є Галиціи исто тако уставъ обећао, као и Италіи, и кои ніє нигда свою рѣчь погазіо. (Живіо Царъ и Краль Фердинанд! Учр.)

ВЕЛ. БРИТАНІЯ.

Лордъ Палмерстонъ дао є своє изясненіє о Данской, да ніє іоштъ до тога дошло, да Енглезка испуни своє ємство, коє є Данской дала. Међу тимъ Лордъ се радує што може казати, да є поднешено посредствованѣ Енглезке између Данске и Шлезвигъ-Холштаина одъ стране Пруске као заступнице целе Нѣмачке примлѣно, коє се већъ и дѣйствително започело. Ово є изясненіє у Лити (Liti стара варошъ у Лондону) съ великимъ задовольствомъ примлѣно; но на фондове ніє тако дѣйствовало, єръ є стра, да Французи у Піємонтъ неупадну. Дѣйствовало є обаче на ассекуранцпреміє, коє су 4 ская. почеле падати, велика трговачка кућа Александра Хадена и Синова, фабриканта вуне, фалирала є, са 500,000 фунти штерлинга (1 фунта штерлинга има одъ прилике 10 ф. сребра) у Гласкову є кућа єкцесъ и комп. дужна до 500,000 фунт. Говори се да ће морати и више кућа фалирати. — О Немачкой умствую новине Єхамінеръ, да є доцканъ започела соєдиняванѣ и усредоточаванѣ свога народа. Било є негда време, кадъ су све европейске землѣ, слѣдуюћи позиву овога столѣтія, независимость помѣстну рушиле, и кадъ су различне елемєнте єдне кралѣвине у согласіє, и єдинство приводиле. Но време є за тако велика дѣла сада прошло. Правацъ реда нашегъ времена иде за обезсредоточаванѣмъ, и за осутостѣу (Auflösung). Ова одъ средоточія удаляваюћа сила, оће рекао би, да у овакомъ предѣлу овлада, и умѣсто да се єдна надъ другой осили, желила би свака, да кодъ куће буде господаромъ. То долази може бити отудъ, што є у прећашна времена главни подстрекъ (impuls) одъ кралѣва, државни мужева, и привилегирати класса происходіо, и што є ньино честолюбіє више ишло за добиткомъ него за сачуванѣмъ. Напротивъ тога, данасъ се точкови явногъ мнѣнія и политике, окрећу у самомъ народу. Но массе немаю юначке и особене (individuell) снаге честолюбія, него домаће чувство помѣстне независимости, улегло се у ньине тежнѣ врло дубоко и одвећъ снажно! Далѣ пишу те новине о славенскомъ елементу. „Поступакъ Поляка у Познану изишао є скоро на лудило. Као што наши келти цивилизираюћи и освобоћаваюћи квасацъ политическогъ и дружственогъ живота нигда добили нису, и добити немогу, него одъ Саксонаца, тако може Польска свободу, и што є са овомъ скопчано, само одъ Нѣмачке добити. (Зашто досадъ ніє одъ Нѣмачке добила? учр.) Но у вече оногъ дана, кадъ би то Нѣмачка Полской учинити ктела, окрећу се Поляци одъ Нѣмачке, и одсеца Пѣмцу вратъ, исто тако, као што би Ирландска да іой може бити, старой Енглезской учинила. То є озбилно ослабляванѣ Нѣмачке, што се Ческа а и полуславенска проча Аустрія одъ старогъ отечества оће да одцепе. Безъ Ческе неможе Нѣмачка нигда Кралѣвиномъ бити, єръ независима Ческа пресецала би Нѣмачку по средъ среде. Само єданъ случай могао би немачко соединеніє произвести, кадъ би сирѣчь Нѣмачка, скупа са нѣмачкимъ и славенскимъ народима, одъ каквогъ силногъ непріятеля, као што є Руссъ, нападнута била. Французка има за већу часть нѣне свободе, туђимъ нападеніяма благодарити; безъ тога би сигурно федеративномъ републикомъ постала. Нѣмачка княжеска аристократія иде безъ сумнѣ на то, да Нѣмачку у станю федеративномъ одержи; какавъ мучни споляшни ратъ, кои би народъ подигао, да са саєдинѣнимъ силама се одапре, могао би и право политическо єдинство са собомъ донети. Међутимъ Руссія є врло лукава, неће она Нѣмечкой такву прилику дати. Никола садъ се само бави са своимъ одбранителнимъ положаємъ, и при томъ строго остає, онъ чека докъ сгодно време дође, пушта међу тимъ, некъ разтвараюће силе немира у Нѣмачкой, Ческой, Унгарской и у Италіи, своє чине. Подслѣну Нѣмачку, и поделѣну Европу може Руссія лако сграбити, и отети. Ако Либерализамъ несоєдини непріяталѣ противъ грдне величине сѣвера, онда є овай на сигурной нози; шта више, онъ може єданпутъ страовити исполински коракъ къ западу учинити.

МОЛДАВІЯ.

Галацъ 22. Априлія. — Са сто пута съ вишомъ радостю и обштимъ узкликомъ него што смо икада примили наше Народне Новине, ове послѣдне подъ онимъ давножелаємимъ надсловомъ „Свеобште югославенске“ примили смо, не сбогъ другогъ узрока, као само за то, што намъ оне данась носе име „Свеобште“ оно, коє є свакомъ родолюбивомъ Славену дубоко у срдцу усађенн било, оно, безъ коєга наше обште воскресеніє не мора слѣдовати, оно, коє и ако смо толико любили и за єдинственно средство нашегъ спасенія познавали и одъ неправедни судія у срдцама нашима крили, ніесмо га смѣли свакоме ни одъ свои препоручити. — Оно є било гонѣно како изъ међу свои сонародника, али злотолкователя и неразсудни, тако и туђинаца направедни себичника, а сада га већъ видећи тако явно обнароћена и предъ цѣлимъ свѣтомъ побѣдоносно обявлена, како да обштомъ радости не узкликнемо? цѣломъ нашемъ роду, да се и ми одъ овудъ у туђой земльи живећи не узрадуємо? нашу радость къ обштой да не изявимо? чувства нашегъ родолюбія съ обштимъ не приспоимо? Сви на єдно промислу Божіему за такій добивенни народности наше коракъ молитву найтопліє благодарности не принесемо? наше народостарателѣ и у будуће нѣму истоме тепло да не препоручимо? да намъ ій у родолюбію све више и више утврди, съ ньима да наша обшта желанія испуни и родъ югославенскій што пређе подигне! — Но све є то іоштъ мало изражено, колико у овомъ магновенію наше прси осећаю. — Наглость и превеликій родолюбія жаръ не допушта перу ни мало и нигдѣ задржавати се; чувство за чувствомъ преко реда што пре да се изрази, искаче; душа отъ превелике радости, подобно мору у бурно време, яко ускиплѣна, нема кадъ, своя стремленія зауставити; чувства своя у лѣпшій поредакъ привести, да ій подъ хальиномъ найвише свечаности предъ любезнимъ Славенскимъ читательима представи, али опетъ се надамо, да ће одъ ньи свакій, узрокъ зашто є то, лако постигнути моћи, само кадъ се на ову изненадну радость и самъ мало обрати и увиди, како заблезнуће морало є у нама породити се, кадъ смо оно дочекали видѣти, чему се ни за іоштъ много година надали ніесмо? и можели човекъ, када получи какву велику радость а то іоштъ ненадно, другомъ човеку достаточно ню како чувствує описати? то ће свакога искувство научити — и на ово осланяюћи се, ми се и съ оволико рѣчи задоволявамо, што смо се удалѣной нашой браћи одазвали и участницима обште радости показали!

За Болгарію пакъ што смо у Нашимъ Новинама читали особито Србско пештанскомъ Учредничеству као и родолюбивомъ Г. дописателю благодаримо, препоруюћи и у напредъ да ту Славенску државу съ ока не сметну, но да о ньой и почешће се успише, тимъ више што є она найвише и угнѣтетена, премда се противъ свои непріятеля одъ некогъ времена яко ополчава, и као да намъ видъ скорогъ свогъ ослобоћеня обећава! — Особито млади Болгари починяю данасъ народнимъ духомъ дихати, готови на свако пожертвованіє за избавленіє своє домовине, даю се у свему и у свачему познавати! Ни єднога нема, кои съ дубокимъ уздисанѣмъ не споминѣ милу свою Болгарію и не плаче за нѣна страданя, коя све и данась єднако трпи, и то да би отъ кога, но одъ шаке турака и одъ свои єдиновѣрника, али опетъ тѣшити се мораю кадъ само помисле да то ніэсу Славени, но туђъ народъ, и да ће се одъ ньи кадъ тадъ, (али садъ найлакше!) ослободити. Килишта се већъ одъ давна по главнимъ мѣсти у Болгари на народномъ єзику уводе; света служба на Славенскомъ єзику у црквама отправля; грекоманство мало по мало истреблява, све къ народной напредности се, ако и споро, иде, — А да овомъ народномъ напредованю како свака славенска држава, тако и велико оно Славено-русско царство ће се радовати, ми се ни найманѣ не сумнямо, но даже и свакой ньиховой се помоћи надамо, безъ да се на туђа противъ особито Руссію оклеветанія осланямо. Ми знамо а то врло добро знамо, каква чрезъ Руссіє и данась блага уживамо, ако, истина и съ крвлю нашомъ нешто получено, па и сада єднако се у томе надамо, а и Сестра наша Србія, да насъ неће ободрити, коіой садъ предстои удобно време, ми не губимо нашу надежду! — Нама не треба много, као што и Г. дописатель изражава се у свеобштимъ Новинама чис. 26 мъ но врло мала помоћь, и мнѣніє му то, ево ми одъ овудъ подкрѣплявамо, желећи да се нѣгово на насъ управлѣно слово што скоріє у дѣло приведе.

Г. С.

Пододговорни Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти М. Дороѳеє улици Nог. 298

У ПЕШТИ, писмени І. Баймелє.